

B. Osobitná časť

K čl. I (Zákon č. 327/2005 Z. z.)

K bodu 1 (§ 2)

Ide o legislatívno-technickú úpravu, nakoľko predmetom úpravy je okrem iného konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci tak, ako vyplýva z ostatných ustanovení zákona.

K bodu 2 (§ 3 ods. 1)

Navrhovaná právna úprava precizuje pôsobnosť zákona vo vzťahu k pôsobnosti centra, ktorého „pôsobnosť“ je daná pôsobnosťou zákona, t. j. centrum nemá právomoc konať a rozhodnúť o nároku na poskytnutie alebo neposkytnutie právnej pomoci v inom rozsahu, ako ustanovuje zákon. Uvedené je zrejmé aj z aktuálnej právnej úpravy, avšak vzhľadom na výkladové aplikačné problémy je potrebné túto problematiku jednoznačnejším spôsobom vymedziť a upraviť. Inak povedané centrum je príslušné na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci len v zákonom ustanovenom rozsahu a v ostatných veciach (napr. v trestných veciach) nemá právomoc a príslušnosť konať a rozhodnúť o nároku na poskytnutie právnej pomoci.

K bodu 3 (§ 3 ods.1 písm. d)

Navrhovaná právna úprava odstraňuje nesúlad v právnej úprave poskytovania právnej pomoci v súvislosti s oznamovaním protispoločenskej činnosti, ktorý vznikol novelizáciou zákona č. 327/2005 Z. z. zákonom č. 189/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

K bodu 4 [§ 4 ods. 1 písm. c)]

Vzhľadom na aktuálnu situáciu využívania inštitútu dočasného útočiska a zapojenia centra do pomoci odídencom, je potrebné túto skutočnosť premietnuť aj do zákona. Upraví sa možnosť cudzincov žiadajúcich o poskytnutie dočasného útočiska získať právnu pomoc poskytovanú centrom, ktorú centrum aktuálne realizuje vo forme pomoci s registráciou na dočasné útočisko vo veľkokapacitných centrách. Ďalej, rovnako ako pri žiadateľoch o azyl, sa zavádza možnosť pre odídencom získať právnu pomoc v prípade zrušenia dočasného útočiska pri podaní správnej žaloby proti rozhodnutiu o zrušení dočasného útočiska.

K bodu 5 [§ 4 ods. 1 písm. f) a g)]

Ide o legislatívno-technickú úpravu spojenú so zavedením legislatívnej skratka v § 3 ods. 1.

K bodu 6 [§ 4 ods. 1 písm. i)]

Navrhuje sa zvýšenie hranice materiálnej núdze fyzickej osoby na účely posudzovania materiálnej núdze ako podmienky poskytnutia právnej pomoci podľa zákona, a to v prípade poskytnutia právnej pomoci bez finančnej účasti aj s finančnou účasťou. Táto zmena vychádza z potreby reagovať na aktuálnu ekonomickú situáciu a zvýšené životné náklady nízkopríjmových obyvateľov spôsobené vysokou infláciou a vysokým nárastom cien energií a potravín. Zvyšuje sa koeficient pre definovanie materiálnej núdze, a to z 1,6 násobku sumy životného minima na 2,1 násobok sumy životného minima. Zohľadňuje sa rozdiel medzi zvyšovaním životného minima a minimálnej mzdy. V roku 2005 bol pomer 1,4 násobku sumy životného minima ($1,4 \times 157,01 = 219,81$ eur) a minimálnej mzdy (229,04 eur) na hodnote 95,97 %, v roku 2012 (zavedenie 1,6 násobku sumy životného minima) bol tento pomer 95,15% ($1,6 \times 194,58 = 311,33$ eur; minimálna mzda bola v roku 2012 v sume 327,20 eur), v roku 2022 bol tento pomer už 58,06% ($1,6 \times 234,42 \text{ eur} = 375,07 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2022 bola 646,00 eur), v roku 2023 bol tento pomer 61,46 % ($1,6 \times 268,88 \text{ eur} = 430,21 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2023 bola 700 eur) a v roku 2024 bol tento pomer 58,45 % ($1,6 \times 273,99 \text{ eur} = 438,38 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2024 bola 750 eur). Vzhľadom na tento vývoj predkladateľ pozoruje, že v súčasnosti nastavený výpočet hranice materiálnej núdze už nezodpovedá reálnym potrebám a príjmom nízkopríjmových domácností. Predkladateľ tiež pri určovaní nového koeficientu zobral do úvahy vývoj v oblasti priznávania nároku na právnu pomoc centrom pri priznávaní nároku na základe zákonom stanovených hraníc materiálnej núdze a pri priznávaní nároku podľa § 6b ods. 2 zákona. Predkladateľ ďalej vzal do úvahy, že od roku 2021 priemerne 10% z podaných žiadostí žiadateľov poskytne právnu pomoc prostredníctvom inštitútu tzv. osobitného zreteľa, ktorý je administratívne náročnejší ako spracovanie žiadosti „bežným“ spôsobom. Pri zvýšení koeficientu materiálnej núdze na 2,1 násobok sumy životného minima by žiadateľom z tejto skupiny bola priznaná právna pomoc s finančnou účasťou bez posudzovania v rámci inštitútu osobitného zreteľa, čo by znížilo náročnosť administratívneho procesu pre zamestnancov Centra, ale aj žiadateľov. Predpokladá sa, že osobitný zreteľ by bol opäť využívaný iba ako mimoriadny inštitút (pred rokom 2021-cca 1% žiadostí), tak ako bol zákonodarcom pôvodne plánovaný.

Zároveň sa predkladateľ zamerail aj na seniorov a poberateľov dôchodkových dávok, napr. minimálneho dôchodku, ktorého účelom je zabezpečiť osobe dosahujúcej dôchodkový vek dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebola odkázaná na pomoc v hmotnej núdzi. . K zvýšeniu minimálneho dôchodku došlo od 01.10.2023, odkedy za 45 odpracovaných rokov patrí suma 498,80 eura, ktorá platí aj v súčasnosti. Pri navýšení hornej hranice materiálnej núdze z 1,6 na 2,1 násobok sumy životného minima (575,38 eur) by takýto žiadateľ (poberateľ minimálneho dôchodku) mal prístup k právnej pomoci s finančnou účasťou. Pri splnení podmienok § 6b ods.1 zákona môže centrum poskytnúť žiadateľovi právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Priemerná suma starobného dôchodku (tzv. sólo bez súbehu s iným dôchodkom) v roku 2023 bola 606,30 eura. . Táto suma by prevyšovala aj navýšenie hornej hranice materiálnej núdze na 2,1 násobok (575,38 eur), avšak stále je tu možnosť dôchodcovi, ktorý poberá dôchodok v tejto výške priznať právnu pomoc cez inštitút osobitného zreteľa. Predkladateľ navrhuje úpravu § 6b ods. 2 a nasl. zákona (bod 23).

Na základe týchto skutočností sa navrhuje zvýšenie koeficientu materiálnej núdze z 1,6 na 2,1 násobok sumy životného minima, čím sa zabezpečí, že sa pôsobnosť zákona rozšíri na časť osôb v materiálnej núdzi, ktoré pre aktuálne nízko nastavené hodnoty nemajú nárok na

právnú pomoc. Výpočet 2,1 násobku životného minima sa počíta z úhrnu životného minima v závislosti od počtu spoločnej posudzovaných osôb, mechanizmus výpočtu ostáva nezmenený.

K bodu 7 (Poznámka pod čiarou k odkazu 1e)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu so zmenou zákonnej úpravy, na ktorú sa odkazuje v poznámke pod čiarou.

K bodu 8 (§ 4 ods. 2)

Ide o presun úpravy započítateľných príjmov ako súčasť posudzovania podmienky materiálnej núdze do systematicky správneho ustanovenia - § 7.

K bodom 9 a 10 (§ 5 ods. 1)

Ide o legislatívno-technickú úpravu ustanovenia a súčasne o precizovanie právnej úpravy vo vzťahu k pôsobnosti centra, ktoré je oprávnené konať a rozhodnúť výlučne v konaní o nároku na poskytnutie právnej pomoci v rozsahu ustanovenom týmto zákonom.

K bodu 11 (§ 5 ods. 5)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s doplnením ustanovenia § 5aa.

K bodu 12 [§ 5 ods. 5 písm. a)]

Ide o legislatívno-technickú úpravu, ktorá má zaviesť legislatívnu skratku „žiadateľa“, nakoľko táto bola z dôvodu úpravy ustanovenia § 4 odstránená.

K bodu 13 [§ 5a ods. 2]

Ide o legislatívno-technickú úpravu v súvislosti s vypustením legislatívnej skratky „(ďalej len „minister“)“ v § 5; preto je potrebné túto legislatívnu skratku opätovne zaviesť.

K bodu 14 [§ 5aa) až 5ac)]

Zavádza sa právna úprava týkajúca sa postavenia riaditeľa centra, podmienok pre ustanovenie do tejto funkcie a dôvodov pre zánik funkcie, vrátane úpravy zákonných dôvodov obligatórneho a fakultatívneho odvolania riaditeľa centra. Zavádza sa taktiež právna úprava týkajúca sa postavenia právnikovi centra v súvislosti s navrhovanou zmenou zákona č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii, ako aj bezúhonnosti (či už riaditeľa alebo právnikovi centra).

K bodom 15, 29, 43, 49 a 65

Ide o legislatívno-technické a štylistické úpravy.

K bodu 16 (§ 5b ods. 6)

Ide o sprecizovanie právnej úpravy vo vzťahu k oprávneným osobám.

K bodu 17 (§ 5b ods. 7)

Navrhuje sa možnosť advokáta podať v odôvodnených prípadoch žiadosť o preddavok na odmenu za právne zastupovanie. Z aktuálnej právnej úpravy možnosť advokáta žiadať o preddavok nevyplýva, preto z dôvodu zvýšenia atraktivity zastupovania advokátmi sa zavádza možnosť riaditeľa rozhodnúť v prípade hodného osobitného zreteľa (ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti), na základe odôvodnenej žiadosti advokáta, o úhrade preddavku na odmenu za právne zastupovanie určenému advokátovi a to po predchádzajúcom stanovisku rady; preddavok na odmenu za právne zastupovanie určenému advokátovi nebude môcť byť vyšší ako 50% paušálnej odmeny za právne zastupovanie. Pokiaľ však pôjde o poskytovanie právnej pomoci s finančnou účasťou, preddavok sa neposkytuje.

K bodu 18 (§ 5d ods. 2)

Navrhovaná právna úprava precizuje procesné postupy centra na účely zefektívnenia rozhodovacej činnosti a odstraňuje duplicitnú právnu úpravu.

K bodu 19 [§ 6 ods. 1 písm. a)]

Navrhovaná úprava má za cieľ priblížiť právnu pomoc ľuďom, ktorí sa svojím príjmom blížia k hranici minimálnej mzdy, pričom sa zvyšuje koeficient pre definovanie materiálnej núdze v prípade konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti. Uvedená právna úprava zároveň odzrkadľuje súčasnú inflačnú úroveň ako aj ekonomickú aktivitu v regiónoch rozširujúc dostupnosť služieb centra s prihliadnutím na rozpočtové možnosti v maximálnej možnej miere. V súčasnosti platné koeficienty, ktoré určujú hranicu materiálnej núdze pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci centrom, už nestačia na zahrnutie ľudí, ktorí sa pre svoje nízke príjmy nachádzajú v materiálnej núdzi. Životné minimum platné od 1.7.2024 je v sume 273,99 eur pre jednu fyzickú osobu, 1,4 násobok sumy životného minima predstavuje sumu 383,59 eur pre jednu fyzickú osobu a 1,6 násobok sumy životného minima predstavuje 438,38 eur je jednu fyzickú osobu. Podľa dát Štatistického úradu a EU SILC 2023 je hranica príjmovej chudoby v domácnosti jednej dospeléj fyzickej osoby 461eur mesačne (5528 eur/rok). Minimálna mzda pre rok 2024 je na úrovni 750 eur.

Preto je potrebné zvýšiť koeficient násobku sumy životného minima, ktorý určuje hornú hranicu pre priznanie nároku na právnu pomoc bez finančnej účasti. Zvyšuje sa koeficient pre definovanie materiálnej núdze pre poskytnutie právnej pomoci v materiálnej núdzi bez finančnej účasti z 1,4 násobku na 1,8 násobok sumy životného minima, čo pri súčasných hodnotách bude predstavovať sumu 493,18 eur. Následne sa primerane navyšuje aj horná hranica násobku sumy životného minima pre určenie nároku pre poskytnutie právnej pomoci s finančnou účasťou. Týmto navýšením zohľadňujeme rozdiel medzi zvyšovaním životného minima a minimálnej mzdy a vytvárajú sa podmienky pre zahrnutie väčšieho počtu ľudí v materiálnej núdzi do nároku na právnu pomoc či už s, alebo bez finančnej účasti.

K bodu 20 [§ 6 ods. 1 písm. c) a § 17 ods. 1 písm. e)]

Navrhovaná právna úprava vychádza z potreby definovania minimálnej hodnoty sporu, ktorá bola založená výškou minimálnej mzdy, ktorej rast paradoxne vytváral umelú prekážku v dostupnosti nároku na právnu pomoc, čím sa súčasne obmedzoval prístup k spravodlivosti. Podmienka nároku na právnu pomoc – stav materiálnej núdze – sa posudzuje ako násobok sumy životného minima, avšak pri raste minimálnej mzdy sa oprávnené osoby mohli dostať do

situácie, kedy hodnota sporu musela byť minimálne vo výške minimálnej mzdy, aj v situácii, kedy ich príjem na účely nároku na priznanie právnej pomoci, určený ako násobok sumy životného minima, je oveľa nižší. Posudzovanie hodnoty sporu prostredníctvom inštitútu násobku sumy životného minima predstavuje spravodlivejší a miernejší limit, ktorý sa zároveň bude automaticky prispôsobovať socio-ekonomickej situácii najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, ktorým je tento typ pomoci určený.

Súčasne dochádza k legislatívno-technickej úprave spočívajúcej vo vypustení nadbytočnej poznámky pod čiarou.

K bodom 21 a 22 (§ 6a ods. 1 a 4)

Cieľom navrhovanej právnej úpravy je priblíženie právnej pomoci ľuďom, ktorí sa svojím príjmom blížia k hranici minimálnej mzdy. V súčasnosti platné koeficienty, ktoré určujú hranicu materiálnej núdze pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci centrom už nestačia na zahrnutie ľudí, ktorí sa pre svoje nízke príjmy nachádzajú v materiálnej núdzi. Preto je potrebné zvýšiť koeficient násobku sumy životného minima, ktorý určuje hornú hranicu pre priznanie nároku na právnu pomoc s finančnou účasťou. Zvyšuje sa koeficient pre definovanie materiálnej núdze pre poskytnutie právnej pomoci s finančnou účasťou, a to z 1,6 násobku sumy životného minima na 2,1 násobok sumy životného minima. Zohľadňuje sa rozdiel medzi zvyšovaním životného minima a minimálnej mzdy. V roku 2005 bol pomer 1,4 násobku sumy životného minima ($1,4 \times 157,01 = 219,81$ eur) a minimálnej mzdy (229,04 eur) na hodnote 95,97 %, v roku 2012 (zavedenie 1,6 násobku sumy životného minima) bol tento pomer 95,15% ($1,6 \times 194,58 = 311,33$ eur; minimálna mzda bola v roku 2012 v sume 327,20 eur) a v roku 2022 bol tento pomer už 58,06% ($1,6 \times 234,42 \text{ eur} = 375,07 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2022 bola 646,00 eur), v roku 2023 bol tento pomer 61,46 % ($1,6 \times 268,88 \text{ eur} = 430,21 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2023 bola 700 eur) a v roku 2024 bol tento pomer 58,45 % ($1,6 \times 273,99 \text{ eur} = 438,38 \text{ eur}$; minimálna mzda v roku 2024 bola 750 eur). Z tohto dôvodu sa navrhuje zvýšenie koeficientu materiálnej núdze z 1,6 násobku na 2,1 násobok sumy životného minima, čo bude pri súčasných hodnotách sumy životného minima pre jednu fyzickú osobu predstavovať sumu 575,38 eur pre jednu fyzickú osobu. Predkladateľ vykonal prepočty na porovnanie rôznych hraníc materiálnej núdze a porovnal ich s prípadmi z vybraných kancelárií v jednotlivých regiónoch Slovenska, v ktorých v roku 2022 rozhodol o nepriznaní nároku na právnu pomoc, o odňatí nároku na právnu pomoc alebo o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci (§ 6b ods. 2), pričom celkový objem takýchto rozhodnutí bol 340. Na základe týchto prepočtov sa navrhuje zvýšenie koeficientu materiálnej núdze z 1,6 na 2,1 násobok sumy životného minima, čím sa zabezpečí, že sa pôsobnosť zákona rozšíri na časť osôb v materiálnej núdzi, ktoré pre aktuálne nízko nastavené hodnoty nemajú nárok na právnu pomoc a súčasne umožní pokrytie časti obyvateľov, ktorá patrí do skupiny ohrozenej rizikom chudoby alebo je mierne nad jej hranicou. Predkladateľ ďalej vzal do úvahy, že od roku 2021 priemerne 10% z podaných žiadostí žiadateľov poskytne právnu pomoc prostredníctvom inštitútu tzv. osobitného zreteľa, ktorý je administratívne náročnejší ako spracovanie žiadosti „bežným“ spôsobom. Pri zvýšení koeficientu materiálnej núdze na 2,1 násobok sumy životného minima by žiadateľom z tejto skupiny bola priznaná právna pomoc s finančnou účasťou bez posudzovania v rámci inštitútu osobitného zreteľa, čo by znížilo náročnosť administratívneho procesu pre zamestnancov Centra, ale aj žiadateľov. Predpokladá sa, že osobitný zreteľ by bol opäť využívaný iba ako mimoriadny inštitút (pred rokom 2021- cca 1% žiadostí), tak ako bol zákonodarcom pôvodne plánovaný.

Zároveň sa predkladateľ zameria aj na seniorov a poberateľov dôchodkových dávok, napr. minimálneho dôchodku, ktorého účelom je zabezpečiť osobe dosahujúcej dôchodkový vek dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebola odkázaná na pomoc v hmotnej núdzi. K zvýšeniu minimálneho dôchodku došlo od 01.10.2023, odkedy za 45 odpracovaných rokov patrí suma 498,80 eur. Pri navýšení hornej hranice materiálnej núdze z 1,6 na 2,1 násobok sumy životného minima (575,38 eur) by takýto žiadateľ (poberateľ minimálneho dôchodku) mal prístup k právnej pomoci s finančnou účasťou. Pri splnení podmienok § 6b ods.1 zákona môže centrum poskytnúť žiadateľovi právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Priemerná suma starobného dôchodku (tzv. sólo bez súbehu s iným dôchodkom) v roku 2023 bola 606,30 eura. Táto suma by prevyšovala aj navýšenie hornej hranice materiálnej núdze na 2,1 násobok (575,38 eur), avšak stále je tu možnosť dôchodcovi, ktorý poberá dôchodok v tejto výške, priznať mu právnu pomoc cez inštitút osobitného zreteľa. Predkladateľ navrhuje úpravu § 6b ods.2 a nasl. zákona (bod 23).

Vzhľadom na legislatívne zmeny sa vypúšťa poznámka pod čiarou k odkazu 5.

K bodom 23 a 24 (§ 6b ods. 2 až 4)

Navrhovaná úprava precizuje využitie nástroja tzv. osobitného zreteľa pri posudzovaní nároku na poskytnutie právnej pomoci s cieľom umožniť čo najväčšiu dostupnosť prístupu ku spravodlivosti za splnenia jasne definovaných kritérií, čím sa má vylúčiť nejednoznačná právna úprava posudzovania kritérií v jednotlivých prípadoch s nasledovnými aplikačnými problémami. V súčasnosti právna úprava bližšie nešpecifikuje, akým spôsobom má centrum postupovať pri priznávaní nároku na právnu pomoc v prípade, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci a tento postup je upravený interným predpisom centra, ktorý zároveň upravuje hranice materiálnej núdze. Podľa v súčasnosti platných postupov môže centrum priznať právnu pomoc v takýchto prípadoch až do výšky 3-násobku 1,4 násobku sumy životného minima, čo predstavuje sumu 1.150,77 eur ($1,4 \times 273,99 \text{ eur} = 383,59 \text{ eur} \times 3$). Po novom sa upravuje hranica materiálnej núdze v zákone na maximálne 4,7 násobok sumy životného minima, čo by pri v súčasnosti platnej sume životného minima pre jednu fyzickú osobu (273,99 eur) predstavovalo sumu 1.287,75 eur. Zároveň, pre uplatnenie osobitného zreteľa bude potrebné zohľadniť skutkový stav a okolnosti prípadu, ktorý je predmetom rozhodovania o nároku na poskytovanie právnej pomoci, na sociálnu situáciu, zdravotný stav, ohrozenie diskrimináciou a nerovnakým zaobchádzaním alebo na iné zraniteľné postavenie fyzickej osoby, ktorá žiada o poskytnutie právnej pomoci. Skúmať sa bude situácia za kalendárny mesiac, v ktorom bude podaná žiadosť s prihliadnutím na šesť predchádzajúcich mesiacov. Táto právna úprava zvýši transparentnosť rozhodovacej praxe centra pri uplatňovaní tzv. osobitného zreteľa a zvýši právnu istotu žiadateľov, keďže zavádza presné podmienky pre jeho uplatnenie. Naďalej však pôjde o možnosť centra a každý prípad bude posudzovaný individuálne.

K bodu 25 (§ 7)

Navrhovaná právna úprava má za cieľ precizovať definíciu príjmu ako jedného zo základných nástrojov pre posudzovanie nároku na poskytnutie právnej pomoci a rozšírenie

tohto okruhu aj na iné finančné plnenia, s ktorými sa centrum pravidelne a opakovane stretáva, a tým odstrániť prípadné nejasnosti a *vacuum legis* pri vyhodnocovaní predmetných plnení.

Z okruhu príjmov, ktoré sa nepovažujú za príjem podľa zákona č. 327/2005 Z. z. predkladateľ vyňal materské, a to z dôvodu, že popri poberaní materského môže žena- matka pracovať napr. s pôvodným zamestnávateľom uzavrie novú zmluvu na inú pracovnú pozíciu, resp. dohodu o vykonaní práce. Keďže súčasné nastavenie pracovných podmienok u zamestnávateľov umožňuje prácu z domu, podmienka celodennej riadnej starostlivosti je splnená. Ďalšou možnosťou je podnikanie prostredníctvom živnostenského oprávnenia. V tomto prípade dochádza k nerovnomernému postaveniu voči ostatným žiadateľom, kedy nezapočítanie materského zvýhodňuje žiadateľku pri posudzovaní stavu materiálnej núdze.

Z aplikačnej praxe centra vyplynula nevyhnutnosť vysporiadať sa u žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci, resp. oprávnených osôb s peňažnými plneniami od tretích osôb. Za takéto plnenia sa považujú najmä rôzne príspevky od rodinných príslušníkov a známych na prílepenie si. Jednou skupinou prijímateľov sú aj odsúdení, ktorí okrem pracovnej odmeny dostávajú na účet v ÚVTOS aj takéto plnenia, ktoré sú následne využívané na zabezpečenie si bežných potrieb, napr. nákup potravín v bufete. Na základe rozpisu príjmu odsúdeného, ktorý poskytuje ÚVTOS, vie centrum presne určiť, ktorá časť príjmu odsúdeného v danom kalendárnom mesiaci je plnením od tretej osoby. Výška peňažného plnenia pri posudzovaní stavu materiálnej núdze môže zohrať rozhodujúcu skutočnosť a jej následkom môže byť nepriznanie nároku resp. u oprávnenej osoby odňatie nároku pre nesplnenie podmienok stavu materiálnej núdze.

Súčasne sa navrhuje aj rozšírenie okruhu príjmov, ktoré sa za príjem podľa tohto zákona nepovažujú, a to vzhľadom na tú skutočnosť, že pri rôznych druhoch dávok a príspevkov je ich nezapočítavanie upravené len v osobitnom predpise (napr. zákone 601/2003 Z. z. o životnom minime, príp. zákone č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi). Navrhovaným znením sa tak odstráni nejednotnosť právnej úpravy pri posudzovaní stavu materiálnej núdze v rámci nárokového konania/prehodnotenia trvania nároku.

Precizovanie spoločne posudzovaných osôb odstraňuje predošlé legislatívne nedostatky, kedy zákon neadekvátne reflektoval životné situácie a realie domácností pre potreby centra, nakoľko žiadatelia častokrát tvorili domácnosť a spoločne hospodárili s majetkom a financiami, pričom však de lege lata spĺňali podmienky pre poskytnutie nároku na právnu pomoc z dôvodu, že neboli poňaté v okruhu spoločne posudzovaných osôb i napriek ich príjmu. Legislatívna úprava spoločne posudzovaných osôb tento nedostatok odstraňuje a zrovnoprávňuje žiadateľov v rozsahu posudzovania splnenia podmienok pre poskytnutie nároku na právnu pomoc.

Navrhovaná úprava sa zameriava na posudzovanie a prehodnocovanie klienta – oprávnenú osobu ako individuum a nezameriava sa na každý jej „administratívny spis“ osobitne. Úprava precizuje procesy skúmania spĺňania nároku na poskytnutie právnej pomoci spôsobom, aby čo najmenej zaťažovala nielen centrum, ale aj samotnú oprávnenú osobu od nadbytočných opakovaných výziev na preukazovanie potrebných skutočností.

K bodu 26 (§ 8)

Navrhovaná právna úprava v novom odseku 2 zohľadňuje aplikačné problémy z doterajšej praxe v prípadoch šikanózných podaní, podaní, kde sa sleduje zneužitie práva,

alebo situácií, kde by priznanie právnej pomoci bolo v rozpore s dobrými mravmi, a má za cieľ smerovať právnu pomoc tým, ktorí ju skutočne potrebujú.

K bodu 27 [§ 9 ods. 2 písm. b)]

Precizuje sa obsah predbežnej konzultácie. Vzhľadom na jej charakter (poskytnutie základnej právnej rady) nie je na predbežnej konzultácii priestor na vypracúvanie rôznych podaní a iných listín (zmlúv), avšak tieto služby aj naďalej budú poskytovať iné subjekty ochrany práva (advokáti, notári).

K bodu 28 (§ 9 ods. 4)

Zvyšuje sa suma poplatku za predbežnú konzultáciu zo sumy 4,50 eur na sumu 6 eur. Pôjde však len o zvýšenie v hodnote 1,50 eur/predbežná konzultácia, pričom centrum získa aj možnosť poplatok odpustiť. Za rok 2023 poskytlo centrum 3.825 predbežných konzultácií podliehajúcich spoplatneniu poplatkom 4,50 eur, čo predstavovalo výber 17.212,50 eur. V prípade zvýšenia poplatku o 1,50 eur by bol predpokladaný výber 22.950 eur, teda celkové zvýšenie by bolo v hodnote 5.737,50 eur. Uvedený správny poplatok je príjmom Ministerstva financií – Všeobecnej pokladničnej správy. Je potrebné zdôrazniť, že výška poplatku za konzultáciu nebola navýšená od roku 2006, preto aj minimálne navýšenie vzhľadom na aktuálnu ekonomickú situáciu a výšku inflácie je navýšenie v navrhovanom rozsahu primerané. Súčasne sa navrhuje aj zavedenie možnosti odpustenia poplatku najmä v prípade, ak v rámci predbežnej konzultácie bola potrebná len pomoc pri vyplňaní žiadosti o poskytnutie právnej pomoci alebo vysvetlenia podmienok na uplatnenie nároku na poskytnutie právnej pomoci. Zavádza sa možnosť centra rozhodnúť o odpustení poplatku aj v iných prípadoch hodných osobitného zreteľa, pričom v tomto prípade pôjde najmä o situácie s prihliadnutím na sociálnu a zdravotnú situáciu žiadateľa.

K bodu 30 (§ 10 ods. 6)

Zavádza sa obligatórna náležitosť rozhodnutia, ktorým sa priznáva nárok na poskytnutie právnej pomoci, ktoré musí okrem náležitostí podľa osobitného predpisu obsahovať aj poučenie, že nárok na poskytnutie právnej pomoci trvá najneskôr do právoplatného skončenia konania vo veci, v ktorej bol nárok na poskytnutie právnej pomoci priznaný, ak centrum nerozhodne inak. V konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku alebo ústavnej sťažnosti vrátane nadväzujúcich konaní musí byť podaná nová žiadosť o poskytnutie právnej pomoci. Uvedená poučovacia povinnosť je dôležitá pre oprávnenú osobu, aby nezmeškala lehoty na podanie mimoriadneho opravného prostriedku alebo ústavnej sťažnosti a včas podala novú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci.

K bodu 31 (§ 10 ods. 8 až 10)

Navrhovaná právna úprava odstraňuje *vacuum legis*, kde doteraz nebol legislatívne doriešený problém rozsahu poskytovania právnej pomoci, respektíve moment ukončenia poskytovania právnej pomoci. Nárok na poskytnutie právnej pomoci tak vo všeobecnosti trvá do času, kým nie je vec, v ktorej bol priznaný nárok, ukončená právoplatným rozhodnutím súdu (bez ohľadu na výsledok konania), pričom aj v tomto prípade môže centrum rozhodnúť inak, t. j. o inej dĺžke trvania poskytnutého nároku na právnu pomoc. Pokiaľ ide o mimoriadne opravné prostriedky, prípadne ústavnú sťažnosť, vyžaduje sa nové konanie o nároku na poskytnutie

právnej pomoci, t. j. aj v prípadoch, ak bola právna pomoc priznaná vo veci, ktorá bola skončená (právoplatne), nárok sa na následné uplatnenie akýchkoľvek mimoriadnych opravných prostriedkov, vrátane ústavnej sťažnosti a iných súvisiacich konaní a vecí sa nevzťahuje a o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci je potrebné rozhodnúť v rámci novej žiadosti, o tejto skutočnosti bude žiadateľ poučený. Rovnako sa upravuje aj situácia v prípade úmrtia oprávnenej osoby.

Okrem uvedeného je potrebné upraviť aj situáciu, kedy odpadne dôvod na poskytnutie právnej pomoci ešte pred rozhodnutím centra (rozhodnutie súdu, ohľadom ktorého žiadateľ požiadal o poskytnutie právnej pomoci, nadobudne právoplatnosť) a žiadateľ nevezme žiadosť späť, nakoľko aj v tomto prípade vznikajú aplikačné problémy pri ukončení konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci.

K bodu 32 (§ 11 ods. 2)

Uvedená úprava má za cieľ odstrániť možnosť zneužívania bezplatnej právnej pomoci osobami, ktoré nemajú záujem resp. nespĺňajú podmienky na bezplatnú právnu pomoc, avšak cez inštitút predbežného poskytnutia právnej pomoci (neraz aj opakovane) a následného späťvzatia žiadosti resp. neposkytnutia ďalšej súčinnosti znemožnia centru preskúmať materiálnu núdzu žiadateľa. *De facto* je im teda poskytnutá právna pomoc v konaní, za ktorú nie sú povinní uhradiť náklady štátu, hoci už v čase podania žiadosti o poskytnutie právnej pomoci zreteľne nespĺňali podmienky na nárok na poskytnutie právnej pomoci, pričom je takého konanie častokrát účelové.

K bodu 33 (§ 12 ods. 1)

Navrhované ustanovenie skracuje predošlú lehotu troch mesiacov [pôvodný text ustanovenia § 14 ods. 1 písm. c)] na 30 dní, a to z dôvodu motivácie oprávnených osôb čo najskôr kontaktovať určenú osobu (právnika centra, advokáta, mediátora), pričom lehotu 30 dní možno vzhľadom na potrebu (akútnu) poskytnutia právnej pomoci, naviac bezplatnej, považovať za primeranú. Zmeškanie tejto lehoty je však možné odpustiť, o čom rozhodne centrum. Zároveň sa slovo „vyzve“ zamieňa slovom „poučí“, čo môže prispieť k zníženiu administratívnej záťaž (poučenie môže byť súčasťou rozhodnutia o priznaní nároku).

K bodu 34 (§ 12 ods. 4)

Ide o precizovanie ustanovenia, keďže v tomto prípade sa upravuje postup pri úhrade odmeny za právne zastupovanie.

K bodu 35 [§ 14 ods. 1 písm. a)]

Predmetné ustanovenie precizuje situácie nesúčinnosti oprávnenej osoby, ktorej je poskytovaná právna pomoc, a to najmä v prípadoch, v ktorých koná na základe svojvôle v rozpore s odporúčaným postupom prezentovaným a odporúčaným či už právnikom centra, advokátom alebo mediátorom, prípadne bez ich súhlasu, čím dochádza alebo môže dôjsť k prietahom v konaní alebo realizuje iné obštrukčné úkony v rozpore s posúdením právneho stavu určeným právnikom centra, advokátom alebo mediátorom na základe náležitej odbornej starostlivosti, alebo odmieta právnu pomoc poskytovanú určeným právnikom centra, advokátom alebo mediátorom bez relevantných dôvodov.

K bodu 36 [§ 14 ods. 1 písm. c)]

Ide o nadväzujúcu právnu úpravu vo vzťahu ku skráteniu lehoty ustanovenej na uzatvorenie dohody s určeným advokátom alebo centrom, prípadne s mediátorom, a na udelenie plnomocenstva, kedy je centrum oprávnené rozhodnúť o odňatí poskytovania právnej pomoci, pokiaľ neexistujú zákonom ustanovené liberačné dôvody.

K bodu 37 [§ 14 ods. 1 písm. e)]

Cieľom právnej úpravy je zvýšenie zodpovednosti oprávnených osôb k oznamovaniu dôležitých skutočností centru relevantných pre trvanie nároku na poskytovanie právnej pomoci alebo dôležitých vzhľadom ku konkrétnej právnej veci.

K bodu 38 [§ 14 ods. 1 písm. f) a g)]

Účelom navrhovanej právnej úpravy je zvýšenie zodpovednosti oprávnených osôb vo vzťahu k úhrade finančnej spoluúčasti spôsobom, ktorý umožní centru mať prehľad o jednotlivých záväzkoch oprávnenej osoby, stave konania, a zároveň centru umožní v prípade neplnenia povinností oprávnenej osoby odňať nárok na poskytovanie právnej pomoci.

Súčasne sa navrhuje doplnenie chýbajúcej úpravy, ktorá umožní centru ukončiť konanie v prípade, že ďalšie poskytovanie právnej pomoci už nemá význam, napr. v prípadoch, že oprávnená osoba žiada zastaviť konanie a poskytovanie právnej pomoci alebo sa vzhľadom na skutkové okolnosti stala predmetná vec bezúspešnou.

K bodu 39 (§ 14 ods. 2)

Účelom navrhovanej právnej úpravy je zabezpečenie právnej istoty pre určeného advokáta. Ak by bolo možné priznanie odkladného účinku podanej správnej žalobe proti rozhodnutiu centra o odňatí poskytovania právnej pomoci, advokát, ktorý bol pôvodne centrom určený a neskôr bolo rozhodnuté o odňatí poskytovania právnej pomoci, by musel znovu pokračovať v poskytovaní právnej pomoci žiadateľovi až do právoplatného rozhodnutia súdu v danej veci. To by spôsobovalo právnu neistotu a množstvo aplikačných problémov. Cieľom navrhovanej úpravy je tejto situácii predísť. V prípade právoplatného skončenia právneho zastúpenia si určený advokát môže voči centru uplatniť odmenu za právne zastúpenie. Ak súd správnej žalobe vyhovie, centrum opätovne rozhodne o nároku žiadateľa na poskytnutie právnej pomoci.

K bodu 40 (§ 14a)

Ustanovenie špecifikuje a upresňuje procesný postup pri neposkytnutí relevantných informácií oprávnenou osobou pre potreby rozhodovacích procesov centra, precizuje rozsah a podmienky, za ktorých si centrum môže nárokovať vrátenie účelne vynaložených nákladov v prípadoch, že žiadateľ alebo oprávnená osoba neposkytla požadovanú súčinnosť alebo účelovo neposkytla informácie kľúčové pre posúdenie nároku na poskytnutie právnej pomoci.

K bodu 41 (§ 15)

Navrhované automatické postúpenie pohľadávky advokátovi zjednoduší a zefektívni proces nárokovania náhrady trov konania advokátom.

Navrhovaná právna úprava zjednodušuje a zefektívňuje proces nárokovania náhrady trov konania advokátom so zavedením lehôt zamedzujúcim podávanie vyúčtovaní náhrady trov konania s častokrát viac ako ročným oneskorením od právoplatného skončenia vecí v súdnom konaní.

Skutočnosťami rozhodujúcimi na uplatnenie nároku na odmenu za právne zastupovanie v zmysle § 15 ods. 4) sú najmä:

- a) v prípade, ak oprávnenej osobe nebola priznaná náhrada trov konania, právoplatnosť rozhodnutia v ktorom bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania;
- b) právoplatnosť rozhodnutia o odňatí nároku na poskytnutie právnej pomoci;
- c) právoplatnosť rozhodnutia o zastavení konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci, v prípade, ak bola oprávnenej osobe predbežne poskytnutá právna pomoc;
- d) právoplatnosť rozhodnutia o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, v prípade, ak bola oprávnenej osobe predbežne poskytnutá právna pomoc;
- e) v prípade, ak oprávnenej osobe bola priznaná náhrada trov konania, deň preukazujúci nevymožiteľnosť pohľadávky podľa § 15 ods. 1 od osoby, ktorej bola náhrada týchto trov uložená.

K bodu 42 (§ 17 ods. 1)

Z dôvodu zmeny znenie ustanovenia § 8 je potrebné upraviť vnútorný odkaz, ktorý sa týka len posudzovania zrejmej bezúspešnosti sporu centrom.

K bodom 44, 45 a 46 [§ 24a písm. c)]

Vzhľadom na zmeny právnej úpravy v konaní o azyle je tieto potrebné premietnuť aj do tohto zákona. Aj v súvislosti s uvedeným dochádza k potrebným zmenám.

Okrem uvedeného sa navrhuje doplnenie ustanovení v súvislosti s právnou pomocou odídencom a využívaním inštitútu dočasného útočiska. Podľa navrhovanej úpravy sa zosúladi nárok na poskytnutie právnej pomoci odídencom s nárokom, ktorý v súčasnosti majú žiadatelia o azyl. Z dôvodu nevyužívania dočasného útočiska táto úprava v minulosti absentovala.

K bodom 47 a 48 [§ 24a písm. e) a § 24a ods. 2 a 3]

Ide o spresnenie dôvodov, kedy môže centrum rozhodnúť o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci pre bezúspešnosť v azylovej veci. Pôjde o situácie, kedy uplynula lehota na podanie opravného prostriedku alebo žiadateľ odôvodňuje svoju žiadosť výlučne ekonomickými dôvodmi, alebo ide o opakovanú žiadosť a nedošlo k podstatnej zmene skutkového stavu. V takýchto prípadoch je účelné nepriznať nárok na poskytnutie právnej pomoci pre bezúspešnosť, čo musí centrum odôvodniť. Proti rozhodnutiu o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci je možné podať správnu žalobu v zákonom ustanovenej lehote. Prístup k pomoci v azylovom konaní sa poskytuje maloletým deťom bez sprievodu, ktoré sa zdržiavajú na území Slovenska a podajú žiadosť o azyl prostredníctvom určeného opatrovníka alebo poručníka. Vzhľadom na skutočnosť, že ide o osobitne zraniteľné osoby, ktoré sú maloleté, nachádzajú sa v odlišnom kultúrnom a jazykovom prostredí bez zákonných zástupcov a s ohľadom na konzultácie s ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny bude umožnené –

na rozdiel od plnoletých žiadateľov o azyl, aby maloleté deti bez sprievodu mali možnosť získať právnu pomoc v azylovej veci od začatia konania o azyl, ak nemajú v konaní iného (právneho) zástupcu. Takúto žiadosť bude musieť maloletý bez sprievodu alebo určený opatrovník alebo poručník podať v centre na predpísanom formulári a centrum o žiadosti rozhodne bezodkladne, aby sa minimalizoval čas zdržania azylového konania, čo je v najlepšom záujme dieťaťa. V prípade maloletých detí bez sprievodu sa nebude skúmať podmienka bezúspešnosti. Navrhované ustanovenie vychádza z princípu najlepších záujmov dieťaťa a vyjadruje spoločný záujem zainteresovaných štátnych orgánov poskytovať maloletým deťom bez sprievodu na Slovensku dostatočnú ochranu, vrátane dostupnej právnej pomoci v azylovom konaní. Vzhľadom na konštantne nízke počty týchto detí bude dopad na činnosť centra minimálny (podľa štatistík Migračného úradu MV SR požiadalo v období od 01.01.2023 do 31.08.2023 o azyl len 9 maloletých bez sprievodu (<https://www.minv.sk/?statistiky-20>), pričom celkový počet maloletých bez sprievodu zadržaných na území SR za prvý polrok 2023 bol 76: [2023-rocenka-UHCP.xlsx \(live.com\)](#)).

K bodom 50 a 51 (§ 24b ods. 1 a 4)

Ak bude žiadateľom maloleté dieťa bez sprievodu, žiadosť o poskytnutie právnej pomoci v azylovej veci sa má podávať v centre. Centrum rozhodne o takej žiadosti bez zbytočného odkladu. Pri maloletých žiadateľoch o azyl nie je účelné skúmať podmienku materiálnej núdze, keďže v drvivej väčšine prípadov majú tieto osoby pred vstupom do azylového konania udelený tolerovaný pobyt na základe toho, že boli ako maloleté osoby nájdené na území Slovenskej republiky bez sprievodu a umiestnené do príslušného zariadenia starostlivosti o deti a rodiny.

bodom 52 a 53 (§ 24b ods. 6 a 8)

Vypúšťa sa možnosť späťvzatia opravného prostriedku centrom v prípade, ak je žiadateľ vyhostený, keďže daný postup v konaní môže byť v rozpore so skutočnou vôľou oprávnenej osoby. Súčasne dochádza k sprecizovaniu právnej úpravy, kedy sa explicitne uvádza, že právna pomoc centra v azylovej veci trvá aj v prípade, ak je rozhodnutie podľa § 24a písm. c) zrušené.

K bodom 54 a 55 [§ 24c ods. 1 písm. f) a § 24c ods. 2]

Doplňa sa možnosť neposkytnutia právnej pomoci centrom v konaní o administratívnom vyhostení pre zrejmu bezúspešnosť, ktorá sa uplatní najmä v prípade, ak žiadateľ požiada centrum o poskytnutie právnej pomoci v tomto konaní po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty na podanie opravného prostriedku. Centrum skúma, či nejde o zrejmu bezúspešnosť aj v iných prípadoch pri rozhodovaní o žiadostiach o poskytnutie právnej pomoci tak, ako to upravuje § 6 ods. 1 písm. b), a preto bolo potrebné doplniť tento dôvod aj do podmienok, ktoré musí splniť fyzická osoba pri posudzovaní nároku na poskytnutie právnej pomoci v konaní o administratívnom vyhostení. Vzhľadom na to, že v konaní o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny a v konaní o zaistení žiadateľa o azyl ide o pozbavenie osobnej slobody, možnosť neposkytnúť právnu pomoc centrom pre zrejmu bezúspešnosť nebude možné uplatniť na tieto typy konaní.

K bodu 56 (§ 24c ods. 8)

Doplňa sa možnosť centra zastaviť konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci v konaní o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny alebo v konaní o zaistení žiadateľa o azyl, ak bol tento prepustený zo zaistenia ešte pred rozhodnutím centra o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci. V prípade, ak dôjde k takémuto prepusteniu, uplynie aj právny dôvod na priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci centrom, a preto je potrebné upraviť možnosť zastavenia konania v tomto prípade.

K bodu 57 (§ 24h ods. 1)

Menia sa podmienky poskytnutia právnej pomoci v konaní o oddĺžení v súvislosti so zavedením správneho poplatku za žiadosti o poskytnutie právne pomoci v konaní o oddĺžení.

K bodu 58 (§ 24h ods. 3)

Zavádza sa spoplatnenie predbežnej konzultácie aj vo veciach oddĺženia, ktoré boli doteraz, na rozdiel od predbežnej konzultácie v centre v tzv. civilných veciach, bezplatné. Rovnako ako v ostatných veciach bude predbežná konzultácia spoplatnená vo výške 6 eur (v súčasnosti 4,50 eur). Za rok 2023 poskytlo centrum 3.825 predbežných konzultácií podliehajúcich spoplatneniu poplatkom 4,50 eur, čo predstavovalo výber 17.212,50 eur. V prípade zvýšenia poplatku o 1,50 eur by bol predpokladaný výber 22.950 eur, teda celkové zvýšenie by bolo v hodnote 5.737,50 eur. V prípade oddĺženia bolo roku 2023 poskytnutých 24.554 konzultácií, čo by pri zavedení poplatku 6 eur mohlo predstavovať výber 147.324 eur. Pre porovnanie v roku 2022 bolo poskytnutých 24.009 predbežných konzultácií, čo by v prípade spoplatnenia všetkých konzultácií v sume 6 eur mohlo predstavovať príjem až do výšky 144.054 eur. V prípade žiadosti o poskytnutie právnej pomoci vo veci oddĺženia sa neskúma podmienka materiálnej núdze, ktorá sa skúma u žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci v tzv. civilných veciach, t. j. žiadateľ o právnu pomoc vo veci oddĺženia nemusí byť v materiálnej núdzi. Z praxe vyplýva, že žiadatelia o právnu pomoc vo veci oddĺženia sú v rôznej finančnej situácii a tiež sa situácia ľudí, ktorí žiadajú o oddĺženie zmenila v porovnaní so situáciou, kedy bolo oddĺženie v aktuálnej forme v roku 2017 zavedené. Nie je teda žiaduce a účelné, aby bolo poskytovanie právnej pomoci vo veci oddĺženia centrom naďalej úplne bezplatné. Preto sa zjednocujú podmienky pre predbežnú konzultáciu, ktorá bude aj vo veciach oddĺženia spoplatnená, pričom zároveň bude možné rozhodnúť o odpustení poplatku.

Účelom odstránenia odkazu na finančnú spoluúčasť je legislatívno-technická zmena, odstránenie obsolentnej právnej úpravy neaplikovateľnej na konanie o oddĺžení, v ktorom sa neskúma podmienka materiálnej núdze.

K bodom 59 a 60 (§ 24h ods. 5, 6 a 7)

Účelom úpravy je odstránenie ustanovenia o určení advokáta z dôvodu obsoletnosti tejto právnej normy bez reálneho využitia. Daná právna úprava bola zavedená s cieľom upraviť situáciu, kedy by centrum nestíhalo spracúvať žiadosti o poskytnutie právnej pomoci v konaní o oddĺžení a podávať návrhy na súd v prípade oddĺženia konkurzom. Takáto situácia nikdy nenastala a v súčasnosti nie je ani technicky možné ustanoviť dlžníkovi advokáta na konanie vo veci oddĺženia konkurzom, keďže návrhy na súd sú podávané cez Register úpadcov, na základe čoho dôjde aj k uhradeniu preddavku na úhradu paušálnej odmeny správcu, ku ktorému má prístup len centrum.

Zároveň sa odstraňuje možnosť uhradiť odmenu advokátovi centrom pri konaní o oddĺžení vo forme konkurzu, čo nadväzuje na úpravu v odseku 5.

K bodu 61 (§ 24i)

Upravujú sa ustanovenia týkajúce sa splácania preddavku na úhradu paušálnej odmeny správcu v konaní o oddĺžení. Preddavok je dlžník povinný vrátiť centru do dvoch rokov od jeho poskytnutia. Cieľom novej úpravy je odbremeniť centrum a preniesť bremeno zodpovednosti na dlžníka. Táto úprava bude pozitívne vplyvať aj na finančnú disciplínu dlžníkov, ktorí si budú musieť nastaviť svoje finančné hospodárenie tak, aby vedeli splatiť poskytnutý preddavok na úhradu paušálnej odmeny správcu v konaní o oddĺžení v kratšom časovom období a to v lehote dvoch rokov od jeho poskytnutia. Nové ustanovenie má za cieľ aj nastavenie zreteľných procesných postupov pri vymáhaní pohľadávky centra z titulu zmluvy o pôžičke špecifikujúcej jej charakter a zároveň upravujú nároky z titulu príslušenstva. Ďalej sa upravuje vracanie preplatkov tak, že z dôvodu administratívnej záťaže a celkových nákladov na vrátenie peňažných plnení, sa budú vracat preplatky dlžníka len v sume prevyšujúcej hodnotu 5 eur.

K bodu 62 (§ 24j)

Zavádza sa právna úprava k novému informačnému systému centra, ktorý bude zavedený s nadobudnutím účinnosti návrhu zákona. Informačný systém centra bude agendový systém, ktorý zefektívni prácu v centre jej elektronizovaním, zavedie prístup pre externých spolupracovníkov (advokátov a mediátorov) za účelom vyúčtovania odmeny a tiež sa zavedie externý portál pre prístup klientov centra k informáciám o svojej žiadosti a pre sledovanie splácania pôžičky v prípade oddĺżenia.

K bodu 63 (§ 25 ods. 1 a 2)

Účelom odseku 1 je precizovanie postavenia zákona a Správneho poriadku s výslovným uvedením vzájomného vzťahu a postavenia legislatívnych noriem.

Navrhované znenie odseku 2 umožňuje zriadenie efektívnejšej komunikácie a poskytovania súčinnosti medzi orgánmi verejnej moci, a to aj vzhľadom k dôraznejšiemu využívaniu elektronickej komunikácie a elektronických databáz príslušných orgánov verejnej moci, čo by malo priamo viesť k nižšej administratívnej záťaži a rýchlejšiemu rozhodovaniu v procesoch Centra. Centrum od orgánov verejnej moci vyžaduje údaje, ktoré sa týkajú posúdenia nároku na poskytnutie právnej pomoci žiadateľom, pričom mnohé z týchto informácií je možné získať elektronicke na základe poskytnutého prístupu. Predpokladom pre poskytnutie prístupu k týmto systémom je právny základ upravený v právnom predpise, čo sa precizovaním existujúcej právnej úpravy sleduje.

K bodu 64 (§ 25d)

Na účely právnej istoty sa navrhujú aj prechodné ustanovenie. Vo vzťahu ku konaniam vedeným centrom sa jednoznačným spôsobom ustanovuje, že všetky konania, ktoré boli začaté a neboli právoplatne ukončené do nadobudnutia tohto zákona sa ukončia podľa doterajších predpisov.

K bodu 66 (celý text zákona)

Zavádza sa pojem zmluva o pôžičke (v celom texte zákona) ako pojem, ktorý je z hľadiska právnej terminológie správnejší, a to aj s ohľadom na terminológiu zaužívanú v Občianskom zákonníku (§ 657 a nasl.).

K čl. II (Zákon č. 211/2000 Z. z.)

Už podľa súčasnej právnej úpravy [§ 5a ods. 5 písm. i)] zmluva o pôžičke podľa osobitného predpisu nie je povinne zverejňovanou zmluvou, pričom odkaz pod čiarou k poznámke 7ca) odkazuje na zákon č. 200/1997 Z. z. o Študentskom pôžičkovom fonde v znení neskorších predpisov (pozn. uvedený zákon bol zrušený a nahradený zákonom č. 396/2012 Z. z.). Nakoľko novelizovať právny predpis iba z dôvodu zmeny/aktualizácie poznámky pod čiarou je nežiaduce, zvolil predkladateľ aj z dôvodu právnej istoty zavedenie osobitného písmena, ktoré odstráni pochybnosti, či zmluva o pôžičke podľa § 24 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. (do účinnosti predkladaného návrhu zákona dohoda o splátkach) je/nie je povinne zverejňovanou zmluvou. Je potrebné uviesť, že v prípade tejto zmluvy je priamo právnym predpisom daná výška plnenia (ide o sumu 500 eur uvedenú v § 12a ods. 1 vyhlášky č. 665/2005 Z. z.) a rovnako aj doba plnenia (dva roky uvedenú v § 24i ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.) a osoba dlžníka je zverejnená v Registri úpadcov.

K čl. III (Zákon č. 548/2003 Z. z.)

Navrhuje sa novelizácia zákona o justičnej akadémii v súvislosti s doplnením právnikov Centra právnej pomoci medzi prijímateľov vzdelávania Justičnou akadémiou.

K čl. IV (Zákon č. 145/1995 Z. z.)

Navrhuje sa novelizácia zákona o správnych poplatkoch v súvislosti so zavedením správneho poplatku za žiadosti o poskytnutie právnej pomoci v konaní o oddĺžení. Centrum poskytuje právnu pomoc v konaní o oddĺžení od roku 2017 bez predchádzajúceho zavedenia správneho poplatku za dané konanie. V súvislosti s pretrvávajúcim a nemeniacim sa trendom v pomerne mladej agende, ktorú aj v súčasnosti stále využíva veľké množstvo žiadateľov a s ohľadom na administratívnu náročnosť daného konania, navrhujeme zavedenie správneho poplatku vo veci žiadosti o poskytnutie právnej pomoci v konaní o oddĺžení.

V prípade žiadosti o poskytnutie právnej pomoci vo veci oddĺženia nie je podmienkou poskytnutia pomoci materiálna núdza žiadateľa, Centrum právnej pomoci stav materiálnej núdze v súvislosti so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci v konaní o oddĺžení preto ani neskúma. Z praxe vyplýva, že žiadatelia o právnu pomoc vo veci oddĺženia sú v rôznej finančnej situácii a tiež sa situácia ľudí, ktorí žiadajú o oddĺženie zmenila, v porovnaní so situáciou, kedy bolo oddĺženie v aktuálnej forme v roku 2017 zavedené. Nie je teda žiaduce a účelné, aby bolo poskytovanie právnej pomoci vo veci oddĺženia centrom naďalej bez správneho poplatku, tak ako je to pri iných druhoch konaní o právnu pomoc. Súčasne sa navrhuje, aby od platenia správneho poplatku boli oslobodené osoby, ktoré sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej podľa § 10 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K čl. V (Účinnosť)

Navrhuje sa účinnosť návrhu zákona k 1. júlu 2025 s ohľadom na legisvakančnú dobu. Súčasne sa navrhuje delená účinnosť (od 1. januára 2026) vo vzťahu k povinnostiam advokátov a mediátorov tak, aby mali dostatočný časový priestor na oboznámenie sa s informačným systémom centra, ktorý bude vo vzťahu k uplatňovaniu odmeny za právne služby následne jediným kanálom a vo vzťahu k ustanoveniam o posudzovaní materiálnej núdze žiadateľov, keďže bude nevyhnuté doprogramovať informačný systém centra na zmenené podmienky.